

núm. 185

La Femosa

Revista d'opinió i informació local

ARTESA DE LLEIDA, març-abril del 2000

La Femosa

Març-abril
[185, 2000]

Edita l'Agrupació Cultural
La Femosa,
carrer dels Gallart, 7.-
25150. Artesa de Lleida.

*

*Aquesta
publicació local
rep el suport de:*

Generalitat de
Catalunya
(Dept. de Cultura).

Diputació de Lleida
(Institut d'Estudis Ilerdencs).

Ajuntament
d'Artesa de Lleida.

Els articles que apareixen a les
planes de *La Femosa*
reflecteixen únicament l'opinió
de llurs signants.

2a. època.
Dipòsit Legal:
L-264-1981.

PÒRTIC

Entre els dies 16 al 21 de març, es van desenvolupar els actes de la vint-i-unena Setmana Cultural artesenca. Si hem de fer cas de les poques persones que van anar als actes programats al llarg d'aquesta setmana hauríem d'arribar a una de les conclusions següents: o bé que als artesencs (i molt menys al joves) no ens interessa la cultura o bé que les conferències i els altres actes de la mateixa no eren prou engrescadors per sentir-se motivat a participar-hi. Sigui quina sigui la resposta a la qual arribem, ens sembla evident que caldria replantejar-se seriosament la validesa o no de continuar organitzant les setmanes culturals o d'organitzar-les, si cal, amb uns altres objectius.

Nosaltres no creiem que les setmanes culturals van començar-se a organitzar perquè el nostre poble era àvid de cultura, sinó per tot el contrari. És un fet inqüestionable i comprovat arreu (no només al nostre poble) que la cultura interessa a molt poca gent, per això mateix la setmana cultural hauria de ser una eina imprescindible per atansar la cultura a la gent, a les persones en general, però sobretot als joves, els quals, per la seva formació intel·lectual, l'han de necessitar més en un món tan competitiu com el que ens ha tocat de viure.

Els actes d'una setmana cultural s'haurien de triar amb aquests criteris. Ja sabem que això que és tan fàcil de dir, a la pràctica és difícil d'aconseguir, però almenys, caldria intentar que el tema triat per a les conferències fos prou atractiu per motivar la gent a sortir a escoltar-les. A més a més, pensem també, que si es fa un esforç econòmic i d'organització vàlid, al seu costat hi hauria d'haver, imprescindiblement, una tasca eficient de propaganda engrescadora. No n'hi ha prou amb un trist programa de mà i amb uns pregons que a voltes ni s'arriben a fer.

Si hem de continuar fent la Setmana Cultural, cal que aquesta tingui, en totes les conferències i en els altres actes programats, un mínim de qualitat i aquesta qualitat s'ha de vendre subratllant-hi sempre el seu interès. Si no ha de ser així, potser val més que no la fem.

LA FEMOSA CUINA

ESQUEIXADA DE BACALLÀ

INGREDIENTS

400 grams de bacallà
Dos pebrots verds
Dos pebrots vermells
Sis alls
Una ceba
Julivert
Oli i vinagre al gust
Olives

Posarem el bacallà en remull un dia abans a que es desali. Si no s'hi pensa, pot esqueixar-se i rentar-lo tot seguit, tres o quatre, vegades amb aigua tèbia, d'aquesta manera està fet al minut.

Llavors, en una plata, esposa el bacallà, el pebrots verd i el vermell ben tallat a bossinets (hi ha gent que també hi posa tomata) i s'amaneix amb l'all, també trinxat, (o amb pebre), oli i vinagre, una estona abans de servir-lo.

Al moment de posar-lo a la taula, es talla una ceba a rodanxes, s'amaneix i es posa damunt de l'esqueixada per tal de guarnir-la, juntament amb olives verdes i negres.

PASTÍS DE VERDURES

INGREDIENTS

Dos quilos de patates
Tres quarts de quilo de pastanagues
Un parell de carabassons
Una ceba
Quatre ous
Cinc làmines de formatge mantegós
Cinquanta grams de formatge ratllat
Un gotet de llet
Una pastilla de mantega petita
Sal.

Es fan bullir les patates amb sal i les pastanagues, per separat. En una paella fregirem la ceba i els carabassons com per a fer una truita.

Es xafen les patates escorregudes amb unes 3/4 parts de la mantega. A part, farem el mateix amb les pastanagues i la resta de la mantega.

En un motlle, untat de mantega i empolsat de pa ratllat, hi ficarem una capa amb la meitat de la patata, per sobre, dos ous batuts amb una mica de llet. A continuació, una altra capa amb la pastanaga i una altra amb el carabassó i la ceba. Finalment la resta de la patata. Damunt de tot, hi posarem els altres dos ous batuts amb la resta de la llet.

Ho posarem al forn, però abans hi posarem les làmines de formatge i, per sobre, el formatge ratllat. Ho deixarem coure uns tres quarts d'hora.

Quan estigui fred, ho abocarem a la plata de servir.

Es pot guarnir amb uns espàrrecs i tiretes de pebrot vermell.

ÍNDEX

PÒRTIC.....	3
LA FEMOSA CUINA	4
NOTES I NOTÍCIES	6
ELECCIONS GENERALS (els resultats a Artesa)	12
ELOGI A LES "PETITES COSES" <i>Per Josefina Ribes Gilabert</i>	13
EL PONT DE LA FEMOSA <i>Per Pere Arnau</i>	15
MOTS ENCREUATS <i>Dep M. A. N.</i>	16
1918 UN ANY, EN LA HISTÒRIA D'ARTESA,...(3) <i>Per Josep Gallart Fernández</i>	17
TORNA L'ALTERNATIVA <i>Per A. S. A.</i>	23
TOT COMENÇANT L'ANY DES DEL PRINCIPI <i>Per Felip II</i>	24
AMB POQUES PARAULES <i>Per Felip Gallart</i>	25
UNA CONVERSA BANAL <i>Per A. Costafreda</i>	26
EN FASCICLES <i>Per Felip II</i>	27
QUARANTA-UNA COMARQUES <i>Per A.C. i R. S.</i>	28

PORTADA:

Setmana Cultural
Puntaires al carrer Europa

NOTES I NOTÍCIES

CURSOS D'INFORMÀTICA

L'AMPA (Associació de mares i pares d'alumnes) del col·legi públic Els Til·lers, amb conveni amb l'Ajuntament i amb el suport del claustre de professors de l'escola, han adquirit 4 nous ordinadors per a l'Aula d'informàtica del col·legi.

Per tal de fer el màxim funcional possible aquest espai, s'han organitzat al llarg dels mesos de febrer i març 3 cursos d'iniciació al món de la informàtica i internet, oberts a totes aquelles persones interessades en endinsar-se en aquest món.

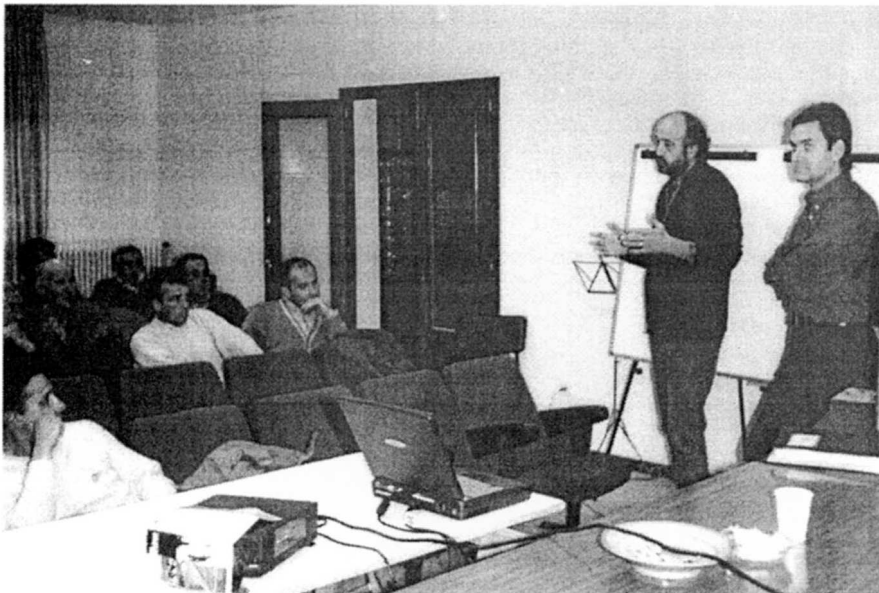
El preu ha estat força assequible (2.500 ptes) en concepte de manteniment, ja que els cursos s'han fet amb la col·laboració de La cooperativa La Comasala, la Fundació de Cooperatives i Unió de Pagesos, els quals s'han encarregat del seu finançament.

Prop d'una seixanta de persones han passat per l'aula d'informàtica. L'èxit assolit fa pensar en la realització de nous cursos de millora i perfeccionament cara a la tardor.

JORNADES AGRÀRIES

Enguany l'Ajuntament enlloc d'organitzar una Setmana Agrària, ha cregut més oportú realitzar tota una sèrie de xerrades sobre aquest tema ubicades en diferents setmanes, per tal d'intentar copsar la màxima participació possible.

Sota el títol de JORNADES AGRÀRIES, s'han dut a terme les següents conferències:

**Presentació
de les jornades agràries**

- Dia 24 de gener, **Propostes per a l'agricultura del Segle XXI. La nova PAC i els sectors de la nostra comarca.** Acàrrec d'**Andreu Farré**, cap d'estructures de la Unió de Pagesos, **Cosme Batlle**, responsable de la fruita dolça i **Joan Salvador Bernet**, membre de la permanent nacional d'Unió de Pagesos.
- Dia 25 de gener, **Varietats de perera i pomera. Formació d'arbres fruiters en funció de la producció desitjada.** A càrrec d'**Ignasi Iglesias**, doctor enginyer agrònom.

- Dia 2 de febrer, **Situació actual i perspectives de futur de la fruticultura catalana i europea (una visió optimista)**. A càrrec de **Josep Presseguer**, gerent de Catalunya Qualitat (Comitè Econòmic de Catalunya).
- Dia 3 de febrer, **Avantatges de la concentració parcel·laria**. A càrrec del Cap del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, secció concentració parcel·laria.

Per tal de cloure aquestes jornades el dia 11 de febrer es va realitzar una sortida al **Centre de Logística de Fruita d'ACTEL** al municipi de Tèrmens.

FESTA DE SANTA ÀGATA

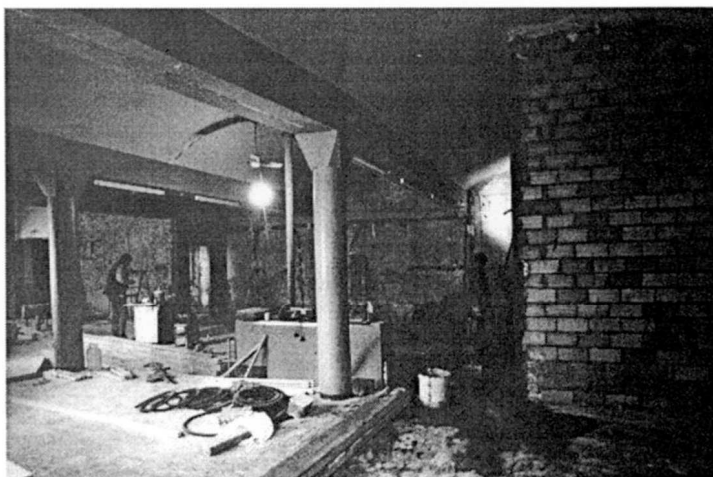
L'associació de dones va organitzar els actes commemoratius de la festa de Santa Àgata, 5 de febrer, que és considerat el dia de les dones.

A la tarda es va celebrar una missa, i pel vespre prop d'una cinquantena de dones, es van aplegar en un sopar de germanor que va tenir lloc al restaurant La Barretina. El sopar va estar amenitzat per un grup d'animació i ple de sorpreses i regals per totes les assistents.

El diumenge dia 6 de febrer, la festa es va cloure amb una sessió llarga de ball amenitzada pel conjunt MONTSE AND JOE TRANSFER. A la mitja part es va sortejar la «toia» i es va convidar a tothom a coca i moscatell. Al llarg de tot el sarau de ball es van recordar els típics balls de l'escombra, del fanalet...

OBRES A LA LLAR DEL POBLE

El dia 14 de febrer es van iniciar les obres de reforma i millora del bar de la Llar del poble. Aquestes obres suposaran la construcció d'un nou espai destinat a cuina, la instal·lació d'una bomba d'aire fred i calent, el canvi de la barra de bar, una nova instal·lació elèctrica i la substitució de totes les portes i finestres; en definitiva l'espai quedarà com a nou ja que poca cosa es conservarà. Fins i tot es construirà una rampa d'accés al bar i un petit lavabo.

CARNAVAL 2000

(5-03-2000)

Les festes del carnaval celebrades en molts indrets, també tenen un cert ressò al nostre poble, si bé hem de dir que actualment és únicament la quitxalla qui hi participa i frueix d'aquesta festa.

A l'escola, a la llar d'infants i fins i tot a l'escola de música, s'han realitzat diferents i variats actes, on els nens i nenes s'han posat la seva disfressa i per una estona han estat herois, princeses, indis, pirates, animalets...

L'ajuntament com cada any organitza el ball del carnestoltes, el qual va celebrar-se el diumenge dia 5 de març, a càrrec del grup NIT DE FESTA. Ball poc lluit i amb poca participació (només la quitxalla i *encara no tota la present, es va disfressar*).

FUNCIONAMENT DE LA PLANTA POTABILITZADORA

A finals de mes de febrer, es va posar en funcionament la planta potabilitzadora. Amb aquesta planta el tractament de l'aigua potable que es rep a tots els domicilis, millorarà se'ns dubte.

Aquesta obra que ha estat finançada a tres bandes: Junta d'Aigües, Departament de Governació i l'Ajuntament

ens permetrà, a part d'una millor qualitat d'aigua, obtenir un augment de pressió.

Per tal de no malbaratar l'aigua, recurs escàs, l'Ajuntament també ha contractat els serveis d'una empresa per a detectar les fuites que puguin haver-hi a la canonada de distribució de l'aigua dins del municipi. Així mateix també s'ha iniciat el canvi de les aixetes de pas que tanquen i obren l'aigua a cada tram de carrer, ja que les que hi havia eren molt velles i estaven espatllades. D'aquesta manera no serà necessari que per qualsevol incidència en un tram de xarxa es talli el subministrament a tot el poble, sinó només a la zona afectada.

CURSET DE TAST DE VI (Segona part)

Durant els dies 13, 14, 20 i 21 de març, va fer-se a «La Femosa» la segona part del curset de vi. Recordem que la primera part que constava de 8 lliçons, va fer-se entre els pobles d'Artesa i Aspa. Les quatre primeres lliçons van fer-se a «La Femosa» al mes de maig i, les quatre restants al poble d'Aspa al mes de novembre. Les quatre primeres lliçons i aquestes quatre darreres, les va fer el professor i restaurador Alejandro Dibasson Manelli. En aquesta darrera part del curset, s'hi van inscriure 19 persones, la clausura del qual va tenir lloc al restaurant Manelli de Lleida.

XXI ena. SETMANA CULTURAL

(del 16 al 21 de març)

L'Ajuntament ha organitzat durant aquests dies la XXIena. Setmana Cultural, la qual ha comptat amb els següents actes:

Dijous, dia 16, a 2/4 de 10 del vespre, xerrada a càrrec de Teresa Ribes, delegada territorial de Benestar Social a Lleida amb el tema «El voluntariat a Catalunya»

Divendres dia 17, a les 3 de la tarda, a l'escola, actuació del grup d'animació «la pasterada». A 2/4 de 10 del vespre, a l'església parroquial, xerrada a càrrec de Tximo Companys, i Josefina París, amb el tema «Els elements arquitectònics i les pintures murals a l'església.»

Dissabte, dia 18, a 2/4 de 10 del vespre, a la Llar del poble, espectacle «7 anys cantant a la vida» a càrrec del grup Quico el Cèlio, el Noi i el Mut de Ferreries.

Diumenge, dia 19, 1^a. Trobada de puntaires al carrer d'Europa. Es va convidar a totes les participants a un esmorzar de germanor.

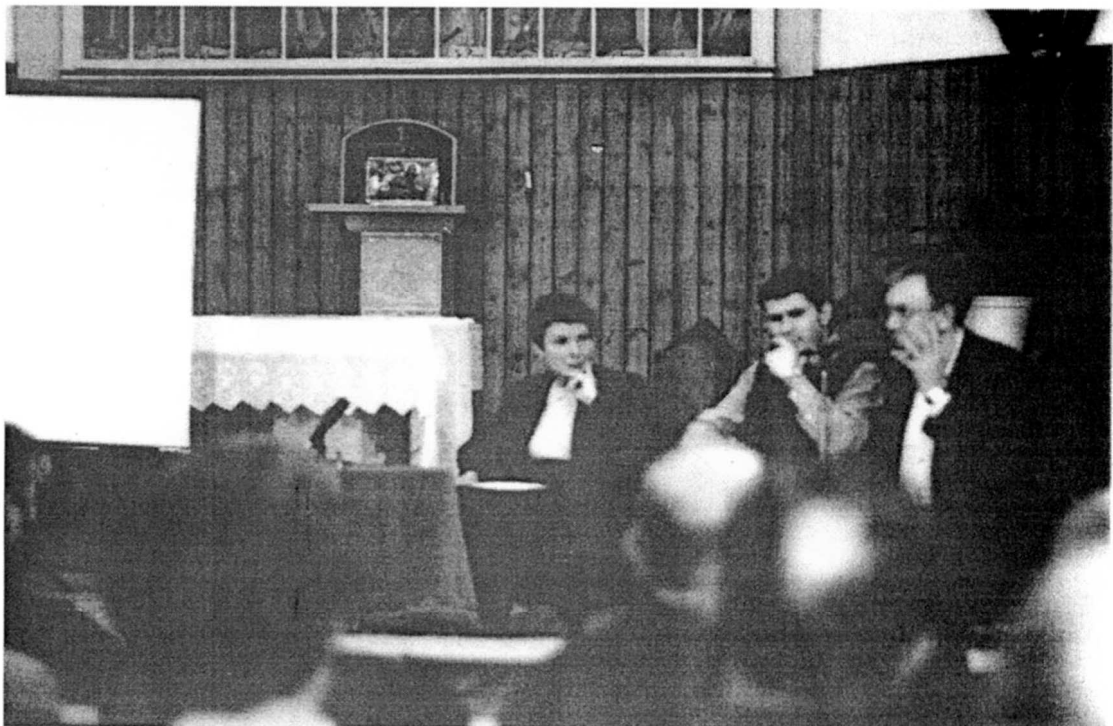
Dilluns, dia 20, a les 7 de la tarda, al Casal de Jubilats, xerrada sobre L'alzheimer, a càrrec de Rosa Horta Sánchez. I a 2/4 de 10 del vespre, taula rodona sobre l'Esport a la Lleida del 2000, amb la participació d'esportistes dels clubs: U. E. Lleida, Caprabo Lleida, Llista-Plus Lleida, Associació handbol Pardinyes i Futbol Pardinyes femení. Va actuar de moderador Sergi Tor.

Dimarts, dia 21, a 2/4 de 10 projecció de la pel·lícula de cinema PASIÓN POR VIVIR.

IMATGES DE LA SETMANA CULTURAL

TERESA RIBES I EL REGIDOR DE CULTURA

JOSEFINA PARÍS, RICARD PONS I TXIMO COMPANYS

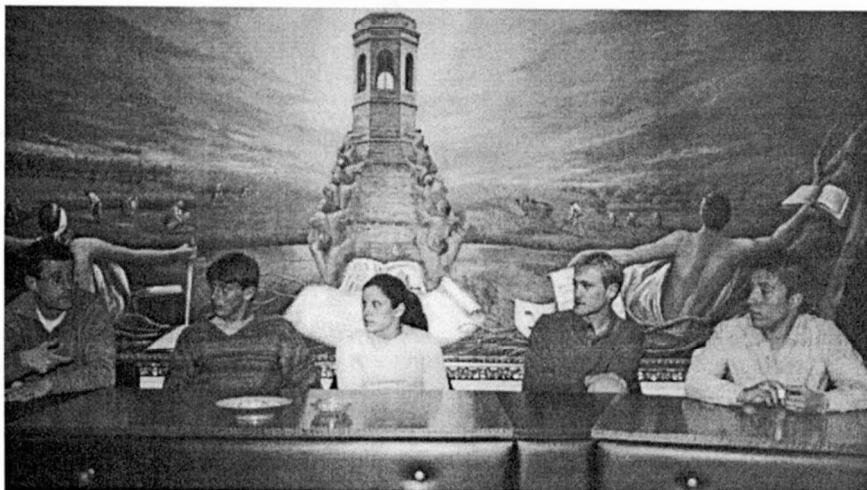
QUICO EL CÈLIO, EL NOI I EL MUT DE FERRERIES

TROBADA DE PUNTAIRES

ROSA HORTA, AL CASAL DE JUBILATS

L'ESPORT A LA LLEIDA DEL
2000

LA CORAL A BILBAO

Els dies 1 i 2 d'abril, la Coral La primavera va organitzar un viatge a Bilbao amb la finalitat de visitar el famós museu GUGGENHEIM.

Unes 40 persones van apuntar-se a aquesta excursió, la major part membres de la Coral la Primavera. Un cop feta la visita a Bilbao, a la tornada van visitar el poble de «La Guardia» (la Rioja) molt conegut per les seves bodegues i cellers.

Dues fotografies del grup d'artesens davant el museu GUGGENHEIM de Vilbao

ELECCIONS GENERALS

RESULTATS A ARTESA

Des de les passades eleccions autonòmiques del mes d'octubre passat, l'electorat artesenc està cridat a votar en dues meses diferents (Mesa A i Mesa B) muntades a l'edifici de les escoles municipals, ja que el pobre ha superat la xifra de les mil persones censades amb dret a vot. És per això que els resultats de les passades eleccions del 12 de març les donem per cada mesa:

	TAULA A	TAULA B	TOTAL
Nombre d'electors.	593	516	1109
Nombre de votants.	409	355	764
Vots nuls.	5	7	12
Vots en blanc.	2	7	9

RESULTATS

	TAULA A	TAULA B	TOTAL
Iniciativa per Catalunya-verds.	14	11	25
Partido Popular.	63	65	128
Partit Obrer Socialista Internacional.	1	0	1
Convergència i Unió.	179	127	306
Partit dels Socialistes de Catalunya.	105	98	203
Esquerra Republicana de Catalunya.	27	25	52
Esquerra Unida i Alternativa.	10	13	23
Els Verds Alternativa Verda.	3	2	5

MESA A

MESA B

ELOGI A LES «PETITES COSES»

Fa pocs mesos que hem entrat al màgic any 2000. Endevinem, però, que aquest any, també ens proporcionarà, com els altres, tot un seguit d'esdeveniments senzills, normals i corrents. La nostra tasca diària i callada (potser monòtona) segurament mai no serà notícia. Això pot produir la impressió que la nostra vida és irrellevant i és que, de fet, vivim en un món on el que no és noticiable sembla que no és valorat socialment: només és important tot allò que surt als diaris, a les revistes, a la televisió. Avui, sobretot triomfa la brillantor de l'aparença i l'estètica i només són notícia els personatges que ocupen els primers llocs als mitjans de comunicació.

Vull dir que és evident que aquests mitjans han creat una nova classe social «forta». Els «forts» o els triomfadors, digueu-ne com vulgueu, són aquells que han estat col·locats en un pedestal, ja sigui per la seva bellesa física, pels diners fàcilment acumulat o per algun triomf esportiu.

No es valoren les persones pel que són, sinó pel lloc que els assignen els mitjans de comunicació o la mateixa societat.

La no valoració de les coses senzilles, de les petites virtuts domèstiques, fa que no solament s'ofereix una visió superficial de la vida, sinó que, molts cops, s'ofereix també

una visió falsa. Perquè normalment la vida en si mateixa és un teixit monòton del treball quotidià i d'esforços per guanyar-se honestament la subsistència amb atenció a les pròpies necessitats de la família i la dedicació responsable a la pròpia professió. És precisament aquesta «entrega» callada, honrada i generosa, la que converteix la vida de les persones en alguna cosa profitosa pel conjunt de la societat. Aportació que potser serà sempre poc o gens reconeguda tot i que és, gairebé sempre, generadora de progrés social. El treball diari quotidià és feixuc, però, valorar l'activitat de cada dia ens ajuda a trobar sentit a la nostra existència. Esperar grans coses de la vida és exposar-se a una frustració constant perquè, tota persona, necessita la solidesa del treball que posi en joc la seva creativitat.

No esperem de l'any 2000 grans coses, més aviat visquem amb joia la vida quotidiana, amb l'esforç del dia a dia i amb les virtuts senzilles que són com gotes d'aigua que refresquen aquesta societat eixarçada i violenta la qual només agraeix els gestos espectaculars i menysprea les «petites coses».

Josefina Ribes Gilabert

EL PONT DE LA FEMOSA

Les dues fotografies que presentem avui són del mateix indret, fetes fa només dotze o tretze anys, però que ara, per aquestes fotografies, gairebé ningú no podria identificar. Es tracta del pont sobre la Femosa que hi ha al camí de

Torregrossa, entre el Molí i la via del tren. Aquest pont de pedra de volta de canó, va ser ampliat, cap als dos costats amb bigues de ciment i recobert tot, també amb formigó. No només es va ampliar el pont, sinó també

el camí, principalment amb l'entubament del canal de desguàs de la turbina del molí, amb la qual cosa es va suprimir la vegetació que creixia al seu costat, cosa que li va donar molta més amplitud. La resta de la vegetació

que creixia a cada costat del pont i que marcava amb claredat els límits del riu de la Femosa, estava formada principalment per oms, s'ha anat aclarint d'una manera natural, dràsticament, a causa de la malaltia dels oms, la qual els va matant poc a poc, però d'una manera continuada i que, ara per ara, sembla que no tingui aturador.

De la mateixa manera que es va modificar la fesomia d'aquest indret, en els darrers anys s'han modificat també altres trams de camins massa estrets per les necessitats modernes i, fins i tot, tot el camí de les Fonts. Aquestes obres de millora dels nostres camins han passat gairebé sempre desapercebudes perquè, quan una cosa ja està arreglada, ningú no se'n recorda de com era abans i, si no fos per les fotografies que el Ramon Serra va fer en el seu moment, seria difícil d'explicar.

Les dues fotografies primeres, són fetes una de cada costat de pont abans del seu arranjament. Les altres dues, fetes gairebé dels mateixos llocs fa poc temps, deixen veure ben bé com ha millorat el pas per aquest pont, del qual, com diem més amunt, ja gairebé ningú no es recorda de com era.

No només els carrers i les cases del nostre poble canvien, sinó que canvien també, per a millorar, molts indrets del nostre terme encara que, la nostra memòria, no en sigui gaire conscient.

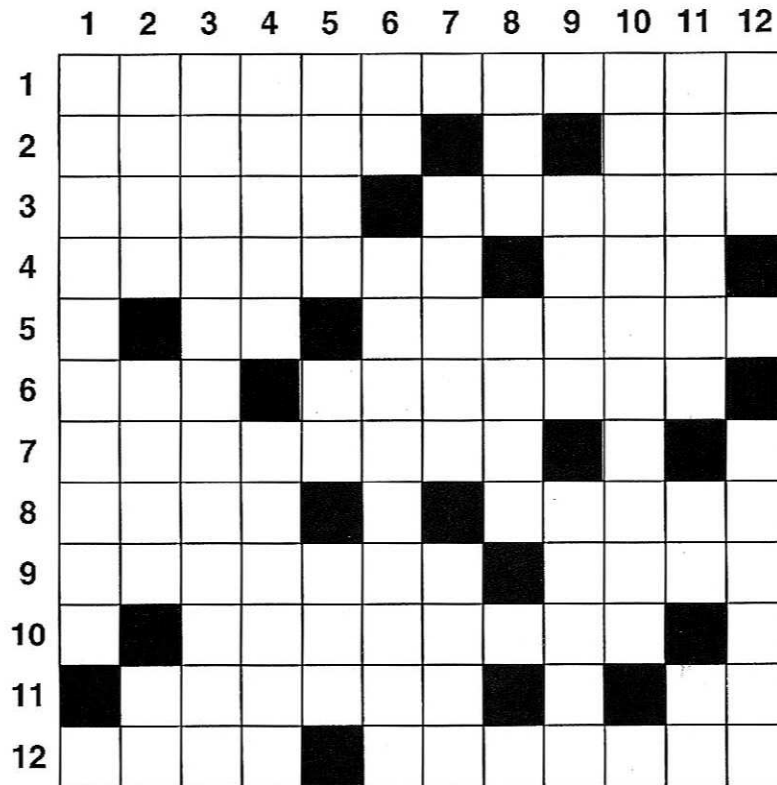
Pere Arnau

MOTS ENCREUATS

(Solucions a la pàgina 30)

HORITZONTALS

1. L'any 1951 passà a ésser Líbia. 2. Arrela, fonamenta. La tercera. Agrupació Defensa Especial. 3. Dona natural d'Ibèria. Ciutat Índia. 4. Condió de nan. Engany, frau. 5. La tercera. Tribunal Constitucional. Arrasar, aterrar. 6. Ètnia asiàtica. Deessa grega de la natura i de la caça. 7. De la naturalesa de l'asfalt. Aquesta i l'altra fan Transport Públic. 8. Vermell tirant a groc. La rodona. Medeix amb la cana. 9. Cometi una falta, un error. Anedó, ànet. 10. Consonant plural. Consentiment, permís. Consonant. 11. Edifici de petites dimensions. Consonant. El nostre de cada dia. 12. Que no deixa passar la llum. Totes consecutives.

VERTICALS

1. Membres de l'ordre de la Trinitat. Rodona. 2. Riu que desemboca al Danubi. Al revés, molèstia, embaràs. Per a cridar algú, cridar l'atenció. 3. Que té provada la identitat. 4. Relatiu o pertanyent al foc. Que no forma angle. 5. Decadència, posta d'un astre. Contracció. Ase, pollí. 6. Nota musical. Famós pel pont del Diable. 7. La tercera. En tregui una part. L'oficina de l'atur. 8. Germana del pare o de la mare. Taller on és encunyada moneda. Aquesta i l'altra fan Centre Natural. 9. La primera. Al revés, mesura romana per a grans. Rajola quadrada. 10. Dona de Nàpols. Consonant. 11. Al revés, complimenti, expressi respecte. Pronom feble. Consonants consecutives. 12. Cinquè satèl·lit de Saturn. Consonant. Fer un pacte.

1918

UN ANY, EN LA HISTÒRIA D'ARTESA, A TENIR EN COMPTE (3)

La premsa lleidatana d'aleshores és una font documental d'inestimable valor per conèixer tots els detalls sobre la festa d'Homenatge a la Vellesa que es va celebrar aquell diumenge 7 d'abril de 1918 al nostre poble, ja que si no fos per aquesta font d'informació, a l'actualitat gairebé no en coneixeríem cap detall. Però per sort els periòdics L'Ideal i El Diario de Lérida es varen fer ressò de la celebració amb la publicació d'unes exhaustives cròniques de tot l'acte i a través d'elles coneixem fins els més mínims detalls sobre el desenvolupament de la festa, els esdeveniments que s'anaren succeint al llarg de la jornada, les personalitats que hi prengueren part, el lloc en es va celebrar i també donen notícia fidedigna dels artesencs que hi tingueren un paper més rellevant.

A través de la premsa sabem que aquell dia va lluir un sol esplèndid, que el cel estava net i clar i que la temperatura era alta per l'època de l'any, només a darrera hora algunes bromes van enterbolir lleugerament el cel, però sense arribar a ploure. La bonança amb què es va iniciar aquell matí va ser el millor preludi pel brillant desenvolupament de tota la festa.

Pel seu valor històric reproduïm a continuació les cròniques de la celebració aparegudes en els dos diaris esmentats. Pel seu caire de document històric les copiem íntegrament tal i com es publicaren aleshores, en el mateix català prenortatiu. Es tracta d'unes narracions de primera mà, que constitueixen, com hem dit, un document fefaent de com es va

desenvolupar el brillant esdeveniment i al mateix temps representen una molt valuosa contribució en el coneixement dels fets més destacats de la història contemporània del nostre poble.

El Ideal, 10 d'abril de 1918

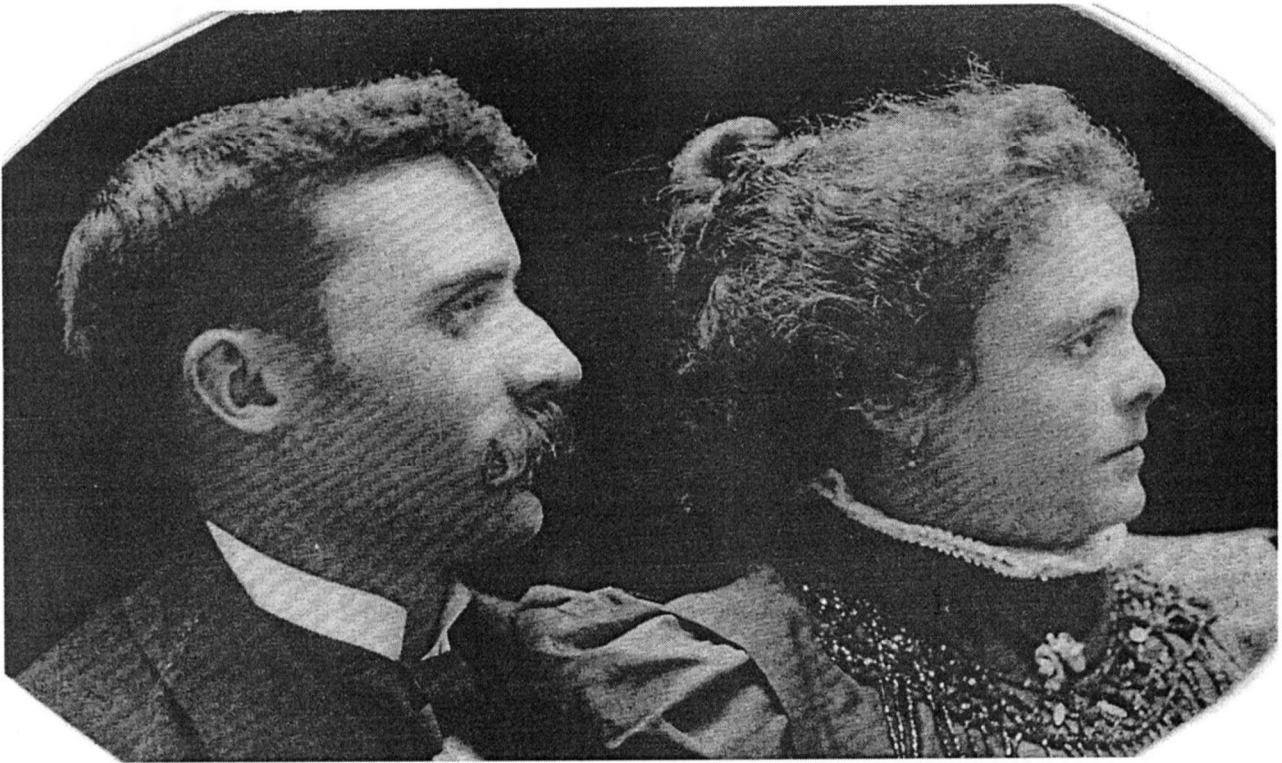
A Artesa de Lleida.- Per a no demorar el donar compte de la festa que tingué lloc el passat diumenge a n'aquesta florida població vehina, ens veiem obligats a donar un resum només, de les notícies que s'ens donen de la diada qu'es dedicà a un acte de clausura de la festa dels Homenatges de la Vellesa.

Surtiren cap a Artesa des de Lleida amb el Director d'aquesta Caixa de Pensions, els Srs. D. Ramon Aige del Consell de la mateixa, Motlló oficial d'ella i el senyor Piñol, professor de la Normal.

A l'arribar a Artesa una gran gentada els surtí a rebre a les afores del poble, aon foren presentades als expedicionaris les autoritats, dirigint-se tot seguit a les Escoles, magnífic edifici quina construcció deu als treballs del nostre bon amic el diputat senyor Moles, a qui se li ha dedicat el carrer on estan emplaçades. Acompanyava la banda de la població tocant airoses marxas.

Ja a les escoles, se disposà l'acte, en el que hi prengueren part el Sr. Alcalde, que presentà als oradors, donant-los les gràcies per haver escullit el poble d'Artesa per a celebrar tan honrosa festa; els Srs. Piñol, Torrebadella, Aige, i Rector, sent tots ells molt aplaudits en els seus parlaments, explicant l'alcans de la festa i la seua significació social i moral.

Presidiren els dos vellets de més edat del

El jutge Eugenio Porqueras i la seva esposa

poble que després de l'acte foren acompanyats a la seua casa amb la música i aclamacions.

L'acte resultà imponent i corprenedor; tant per la eloqüència sincera dels discursos, com per l'entusiasme del poble, completament congregat als patis de les Escoles.

Al mitj dia fou ofert als vellets de Artesa un succulent dinar d'honor que serviren elegants senyoretes de la població.

A la nit també s'organitzà un nombrós sopar de més de mitj centenar de comensals que encapçalaren amb el Sr. Torredadella i Sr. Ecònomo, les autoritats i demés Srs. Abans esmentats; regnant una fraternal satisfacció i alegria per l'èxit de la hermosa festa celebrada.

No calia suposar altra cosa d'un poble com Artesa de Lleida que tant alta té posada la bandera de la seua cultura, del seu patriotisme i de el calor amb que sempre sap acollir les idees generoses.

Felicitem a Artesa, a la Caixa de Pensions, a tots els que hi intervingueren i, sobre tot, als vellets, en honor dels quals tingué lloc la festa.

*Diario de Lérida, 19 d'abril de 1918
Señor Director de El Diario de Lérida.*

Molt senyor meu:

De propòsit so estat molt temps sens escriure en les columnes d'aqueix periòdic, perquè del poble d'Artesa de Lleida n'esperava manifestacions més fermes, esclats més patents i joisos de sa activitat i orientació vers les diferents modalitats de la vida en los precisos momens en que l'humanitat tota està declinant-se, amb ocasió del actual cataclisme¹, a una nova era que, aixis com es probable sigui de pau i de benaurances, podria ésser de més terror i misèria.

Els pobles que sabran comprendre el moment actual, seran els que escamparan la llavor de la civilització moderna, tindran dret a la veneració, mereixeran un moment i una pàgina d'or en la història de la pàtria.

Sr. Director: Artesa de Lleida ha emprés aquest camí. Vol una Catalunya tradicional, rica i plena, que contribueixque a fer gloriosa nostra preuda Espanya. Per això, com en Semana Santa, el seu magnífic Ajuntament es el cap-devant de les funcions rel.ligiosas;

l'Apostolat de l'Oració se fa eminentment popular; i l'organització de la Catequesis, atreu tota la juvenalla.

L'ensenyança es, avui per avui, plenament satisfactòria, essent de lloar l'especial interès de la mestressa nacional Srta. Na Maria Minguella, i el dalit dels joves de La Primavera en sostenir una escola, si bé no's pot apreciar tan detalladament lo fruit d'aqueixa Societat pel canvi forçós de Srs. Mestres en poc temps.

Lo millorament material, a més de la força arrolladora de moralitat que representa pletòric en la recent fundació del Sindicat Agrícola i Caixa Rural de Sant Isidre i la Societat El Porvenir.

Lo Sindicat, que ja des de l'hivern que funciona, segons notes del seu digne president, en Emili Morera, ha obtingut per a llurs socis un benifet de més de 10.000 pts. Projectant-se adquirir en propietat una fàbrica d'oli i montar un saló exclusiu per a lectures i conferències agrícoles, i fins se parla de l'adquisició de terrenys per la recria d'animals de llaurança i per a camps d'experimentació agrícola.

El Porvenir ha fet ja seua una de les fàbriques d'oli de l'actual Sr. Batlle, en Salvador Jové, essent també molts els projectes del seu digne president en Ramon Olomí.²

Per més que aqueixes dos societats al meu judici, fora millor unificarlos, no obstant representan un millorament extraordinari per la població.

Com a complement d'aqueixes vitals energies, se celebrà al seu degut temps la festa del Homenatge als vells.

¡Que simpàtica, Sr. Director! ¡Que bé li esqueia al poble d'Artesa de Lleida!

Lo Patronat local, comprenent quanta era l'importància social de la diada, cercà la cooperació de totes les forces vives del poble, i'l magnífic Ajuntament fou el primer en abraçar l'obra, fins projectar inclourer en el pressupost vinent, una quantitat pels vells.

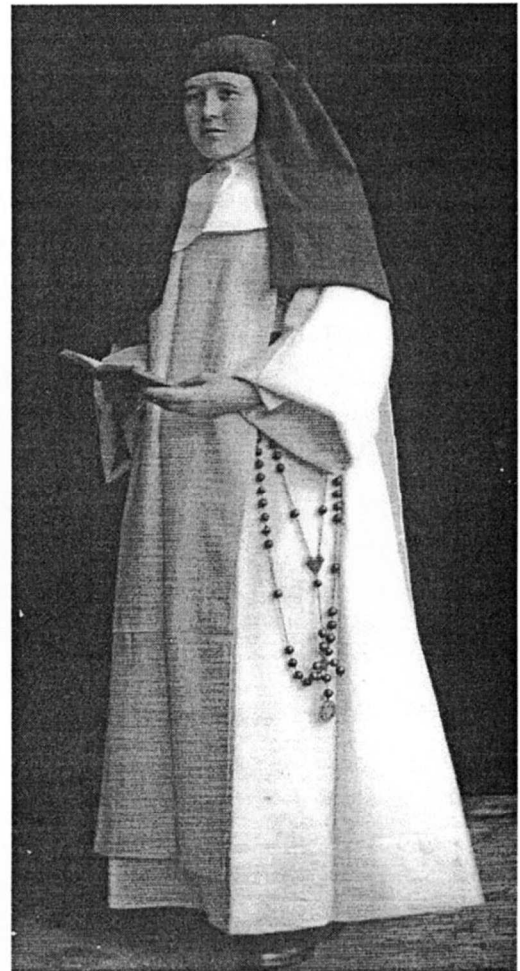
La Junta de La Primavera i d'un modo principalíssim son president, En Josep Morera, acceptaren l'encàrrec de passar lo devall taula, i repartir la quantitat entre'ls vellets. Un estol de senyoretas, compost per Rosa Falguera, Teresa Iglésias, Asunció Oró, Margarida Porqueras Guillén, Margarida Porqueras Gelonch i Mercès Cunillera, acceptà'l servei del banquet, que després de benehir-lo'l Sr. Ecònom, se donà a uns 25 vellets; i la banda de música del poble, baix la direcció d'En Josep Mosella, amenicà tots els actes.

Per la tarde, Sr. Director, oferia'l poble un aspecte pintoresc, grandíós, doncs l'arribada de la Comisió, que devia parlar en un dels patis de nostres magnífics edificis escolars, composta pels Srs. En Enric Torredadella, Delegat de la Caixa de Pensions de Lleida, En Ramon Aige, advocat i En Josep Piñol, Profesor de la Normal, tot lo poble, presidit per les autoritats, comisions i escoles, amb llurs mestres respectius, sortí a les afores de la població a rebre an aquells apòstols qu'habian tingut la màgica habilitat d'atraurer la simpatia del poble, ja que hi venian a sembrar una llavor feconda, que Artesa no oblidarà jamai.

A les cinc, i en mig d'un silenci que podríam dir eloquent, comensà'l Sr. Batlle, En Salvador Jové, una bonica peroració enaltín l'Homenatge i fent veurer l'orientació cultural que representava per Artesa. Acte seguit, lo Sr. Piñol, amb fina eloqüència, notà'l bon acert de celebrar la festa en aquell lloc, perquè de les escoles, qu'en Artesa seran inmillorables, devia sortirne obres tan socials com l'Homenatge als vells. Lo Sr. Aige que demostrà un coneixement perfecte de les aspiracions del auditori, s'encarnà tan profoment en lo cor del poble que conquerí multitud d'aplaudiments, explicant l'objectiu de la Caixa i fent veurer la seua obra patriòtica. Lo Sr. Ecònom també dirigí la paraula, resumint breument l'acte, i besant les mans als

**Teresa Iglésias Bea (de cal Marquet),
a la dreta, amb els seus habits de monja**

vellets En Ramon Carrera Bosch, de 81 anys i Na Victòria Gasió Bodet de 84, quins presidiren la festa. Lo Sr. Batlle acabà donant les gràcies a tot lo poble, esperant que d'any en any prendrà més interès, si hi cab, una festa de tal transcendència.

La Comisió fou obsequiada amb un sopà, ont, després de conversar familiarment, lo Sr. Jutge, en Eugeni Porqueras, resumí les impresions del dia, i, en nom de tot lo poble, donà les gràcies a la Comisió, que, a les 10 de la nit, era acompanyada amb carruatges a la Capital.

La festa del Homenatge, Sr. Director, fou grandiosísima, perquè'ls personlismes s'evaporaren, i sols quedà la germanó, la caritat que fa grans als pobles.

Artesa de Lleida, doncs, sap comprendre el moment actual, i no faltarà entre'ls pobles que s'escamparan la llavor de la civilització sana i veritable, conquerint el dret a la veneració a que's fan acreeadors els pobles que fonamenten la ciutadania en les eternes normes de la veritat i de la justícia.

S'ofereix de V. Incondicional i afectíssim amic, q.l.e.l.m. El Corresponsal.

Llegint aquestes dues magnífiques cròniques hom s'adona de l'esplèndid moment pel que passava aleshores el nostre poble, tant en l'aspecte religiós, com cultural, social i agrícola. Totes dues reflecteixen la il·lusió amb què els artesencs encetaven el camí del futur, del qual havien començat a construir els fonaments, que es concretaven, tal com diuen els textos, en la millora de l'ensenyament, en l'organització de la catequesi, en la construcció de les noves escoles, en les activitats culturals i socials que desenvolupava La Primavera i sobre tot en la recent creació del Sindicat Agrícola de Sant Isidre i de la Societat El Porvenir en les quals havien dipositat els artesencs unes grans esperances per la millora de la vida del poble.

Tot i que cap de les dues cròniques no ho esmenta, cal suposar que tot el poble presentava un aspecte festiu, amb els balcons engalanats, com era costum en les grans festes i celebracions, amb els carrers escombrats i ruixats, obligació de compliment diari³ i enramades i arcs de flors situats a l'entrada del

poble, així com a l'inici dels carrers per on havia de passar la comitiva i també a l'entrada als llocs on s'havia de celebrar l'acte.

Segons aquestes cròniques totes les entitats del poble prengueren part a la festa tant en la seva preparació i organització com en el seu desenvolupament. Els homenatjats foren en total uns 25 vells i ocuparen la presidència la dona i l'home de més edat del grup. Tal com es diu a les cròniques foren Victòria Gasió Bodet de 84 anys i Ramon Carrera Bosch de 81 anys.

Ramon Carrera era de Cal Xarret, vivia al carrer Vileta, número 26, casat amb la Maria Carrera Farran, van tenir quatre fills i Victòria Gasió era natural de Castellldans, vivia al carrer Victòria, número 5, casada amb l'Antoni Drudis Falguera, varen tenir cinc fills. Ambdós foren persones de gran longevitat, el primer va morir el 4 d'octubre de 1928 als 98 anys i la segona el 18 d'abril de 1926 als 97 anys.

En relació la Sra. Victòria Gasió, sempre

Mercè Cunillera Llovera

s'ha dit popularment que el nom de carrer Victòria li posaren, durant la festa d'homenatge a la Velleja de 1918, en el seu honor per ser la *persona més vella* del poble, versió que sempre havíem cregut i acceptat. Al respecte ens cal aclarir, que amb tota seguretat el nom del carrer cal relacionar-lo amb aquesta senyora, però ens cal desmentir que el nom no se li va posar durant aquesta celebració. De fet aquest carrer apareix documentalment com carrer de la Victòria molt abans, sense que tinguem constància que s'hagués acordat en cap sessió de l'ajuntament, com era normal en tots els casos en què als carrers⁴ del nostre poble se'ls posava noms de personatges.

Cal dir que hem trobat documentat per primera vegada el nom de carrer Victòria en una llista del cens electoral que porta data del 30 d'agost del 1914, en el qual hi consten tres electors⁵ que hi estan domiciliats. I la segona vegada que apareix documentat és a l'acta de la sessió ordinària de l'ajuntament del 27 de juny de 1915, en la qual l'alcalde dóna compte d'una sol·licitud, feta per Antoni Mestres Sabaté, per fer obres en un solar d'aquest carrer. Per tant a la vista de la documentació tenim constància que des de 1914 aquest carrer ja era conegut, diguem-ne que, popularment, amb aquest nom i ens cal plantejar la possibilitat que a partir de l'Homenatge a la Velleja de 1918 es va fer oficial el nom amb què popularment era conegut el carrer i que aquesta oficialització fos feta com un reconeixement per la persona més vella del poble.

Tot i que cap de les dues cròniques no ho diu, si tenim en compte que aquests actes eren similars a tota Catalunya⁶, hem d'apuntar la possibilitat que als vint-i-cinc vells participants a l'homenatge se'ls lliurés una llibreta d'estalvis de la Caixa de Pensions amb una imposició inicial de 50 pessetes, que donava la Diputació de Lleida i també com en altres llocs cal pensar que la Caixa de Pensions va concedir als dos vells més necessitats del grup una pensió vitalícia d'una pesseta diària. Però el que sí és cert, tal com es diu a la crònica del *Diario de Lérida*, és que la

junta de *La Primavera* va fer una recollida, «passar lo davall taula» en paraules originals del text, entre tots els assistents i va repartir tots els diners recaptats entre els vint-i-cinc homenatjats.

El desenvolupament general de la festa és pràcticament idèntic al de tots els altres llocs on es celebrava i fins i tot la seva estructura és la mateixa que van prendre els homenatges a la vellesa que tingueren lloc als anys cinquanta al nostre poble, que també estaven patrocinats per la Caixa de Pensions⁷ i dels quals es conserva molta documentació tant escrita com fotogràfica i molts artesencs i artesenesques que hi van assistir encara les tenen present en el seu record.

Pocs comentaris ens cal afegir al que diuen les cròniques periodístiques que hem reproduït, només volem fer esment que l'acte es va iniciar a darrera hora del matí, ja que, segons es diu al llibre d'actes, els membres de l'ajuntament acorden en la sessió ordinària, que es va celebrar aquell mateix diumenge pel matí, assistir-hi en corporació. Cal dir també que la festa s'inicia amb la rebuda, per part de les autoritats locals, dels membres del Patronat de la Vellesa i en general de tots els assistents, de les personalitats foranies que

hi prengueren part, recepció que tingué lloc a l'entrada del poble. Ens cal destacar que tot l'acte es va desenvolupar a les escoles i va estar amenitzat i animat per de la banda local de música encapçalada pel seu director Josep Mosella⁸, la qual fins i tot va acompanyar amb les seves cançons la comitiva des del lloc de trobada fins a les escoles i també acompanyaren, un cop finalitzada la festa, als dos vells que presidiren l'acte fins a casa seua. Volem remarcar que el dinar va ser servit per les noies Rosa Falguera Olomí (Cal Pablo), Teresa Iglésias Beà (Cal Marquet), Assumpció Oró⁹, Margarida Porqueras Guillen (Cal Roiget), Margarida Porqueras Gelonch (Ca l'Eugenio) i Mercè Cunillera Llovera, germana del rector de la parròquia, noies que aleshores tenien entre 18 i 21 anys. Destacar tots els parlaments que es van fer durant l'acte i sobre el quecal rellegir les parts finals d'ambdues cròniques, creiem que són força eloqüents sobre l'atmosfera que es respirava al nostre poble. Afegir, per acabar amb aquesta celebració, que la part de despeses de la festa assumides per l'ajuntament va ser de 196,85 pta., segons consta als llibres de caixa conservats a l'arxiu municipal, i que bona part d'aquesta despesa corresponia als àpats que es van servir.

Continuarà

Josep Gallart i Fernández

NOTES

¹ Es refereix a la Primera Guerra Mundial, que estava en la seva fase final.

² L'any 1918 en que es constitueix oficialment El Porvenir, tal com es diu al text n'era el seu president Felip Solé n'era el vice-president, Salvador Jové el tresorer, Ramon Gallart el comptador, Sebastià Domènech, Ramon Argilés i Ramon Carrera n'eren vocals, Josep Bonastre el caminador, Jaume Oró el secretari, Ramon Mor Porqueras el vicesecretari, i la junta zeladora la formaven Josep Gallart, Lluís Mir, Àngel Cardet i Felip Costafreda.

³ En relació a la neteja dels carrers cal recordar que l'article primer de les ordenances municipals de 1913, vigents aleshores, deia «La vía pública estará siempre expedita y limpia por la que se ordena el barrido y regado dos veces al día, por la mañana de 6 a 7 y tarde de 4 a 5 cuya orden cumplirán todos los vecinos en la parte que corresponda a su casa». Una obligació que també figurava a les ordenances municipals de 1882, l'article 10 de les quals deia: «Los vecinos barrerán diariamente el frente de sus casas hasta la vertiente de la calle, la que regaran en verano por lo menos una vez por la mañana y otra por la tarde».

⁴ Un exemple el trobem a l'acta de la sessió de l'ajuntament del 23 de desembre de 1915, en que la corporació acorda posar al carrer Nou el nom del polític Joan Moles i Ormella.

⁵ Cal tenir en compte que aleshores només tenien dret a vot els homes.

⁶ Al respecte es pot veure el llibre: *Obra de los Homenajes a la Vejez. Anales 1915 - 1922. Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros, Barcelona, 1923.*

⁷ Volem agrair al Sr. Joan Aliana, director de la sucursal de la Caixa d'Artesa de Lleida, totes les gestions fetes per aconseguir la documentació conservada a l'Arxiu Històric d'aquesta entitat sobre els Homenatges a la Vellesa celebrats al nostre poble.

⁸ Sobre els components d'aquesta banda ens cal dir que només tenim constància de quatre o cinc noms dels vuit membres que la composaven, per tant agrairíem qualsevol aportació al respecte, ja sigui oral o gràfica.

⁹ Desconeixem de quina casa era i fins i tot qui era aquesta noia.

TORNA L'ALTERNATIVA

Després d'un període d'hivernació (degut al glaç circumdant de la cojuntura contextual) hem decidit, per clamorosa majoria, tornar a l'activitat, que (tant pel cos com per les neurones) no va mai malament una mica d'exercici.

Haurem de treballar, ens agradi o no, a partir de la realitat present, sabedors que algun dels objectius que ens va encaterinar és avui inexistent (la planta de compostatge). Serveixi aquest article per a retre un homenatge a allò que hagués pogut ser i no fou, que tenint-ho al bell mig de les mans, com aquells çobejats somnis que es fan realitat, se'ns esmunyí d'entre els dits com aigua en cistella.

Passarem pàgina, però no llançarem el llibre, ja que tot el passat (activitats i il·lusions incloses) formen part de la nostra història. Aquesta nova pàgina volem, si és possible, escriure-la entre tots: entre el poble, l'Ajuntament i l'Alternativa. Potser no coincidirem sempre, però l'objectiu comú: fer les coses bé de cara el medi ambient i les persones ens estimularà per a trobar solucions consensuades.

D'ací a poc començarà a entrar en funcionament la planta de compostatge de Montoliu, on s'hi encabirà la matèria orgànica dels municipis de més de cinc mil habitants (Lleida, Mollerussa...) és de suposar que els que tinguem menys habitants no en quedarem exclosos i, a no tardar massa, se'ns demanarà també que separem la matèria orgànica; a nosaltres no ens vindrà de nou, la qual cosa facilitarà la nostra participació.

Al moment present és de domini públic (reunions d'alcaldis, consell comarcal...) que Artesa de Lleida és la població que recull més quantitat de quilos de qualsevol material. Ho sabem tots: no és que siguem espècials, ni més espavilats... darrere hi ha dues accions que convé tenir en compte:

1-La tenaç conscienciació que es va portar a terme quan participaven els escolars.

2-La manera com s'ha organitzat i s'ha facilitat a la gent llur participació

La recollida porta a porta ens fa la tasca fàcil i còmoda i per tant el grau de participació és alt, molt alt. A part d'això tenim dos avantatges afegits que convé recordar:

-La higiene (No tenim males olors pels carrers).

-L'estètica (No hi ha un amuntegament de contenidors que vessen a l'exterior el seu contingut, embrutant el

terra, ni ocupen espai, ni fan mal a la vista). Per tot això creiem que cal conservar l'actual sistema de recollida selectiva perquè ens funciona i ens facilita la participació. L'eficàcia junt amb la comoditat i la preservació del medi ambient forma part de la qualitat de vida sostenible.

Més endavant us passarem dades de la quantitat de quilos que s'han recollit dels diferents materials (paper, plàstic...), de com s'organitza la recollida en altres indrets i dels percentatges de participació.

En el moment present l'Ajuntament vol organitzar una deixalleria per a voluminosos: mobles, electrodomèstics ... i habilitar un lloc adequat per a les runes. L'Alternativa creu que es podria recuperar l'antiga planta de compostatge, d'aquesta manera se li donaria un ús proper a l'objectiu pel qual fou construïda i s'aprofitaria la inversió.

Per acabar us volem dir que prosseguirem amb algun dels projectes que teníem entre mans:

-Vetllar, al costat de l'Ajuntament, per la higiene i l'estètica de la població i del terme

-Participar amb l'ajuntament en la recollida i control dels animals perduts i trobar solucions civilitzades (protectores) pel futur d'aquests animals. Així mateix, trobar solucions a problemes individuals en relació als animals domèstics. Per a aquest tema comptem amb nosaltres amb dos professionals que porten directament aquesta activitat: La Sònia i el Jordi que com ja sabeu, són veterinaris.

També ens plantegem continuar impulsant amb l'ajuntament, la plantació d'arbres a diferents carrers. Qui porta directament aquest tema és el Francesc Barberà i l'Isidre Calvet.

-Administració i socis: Angelina Bonastre i Lluís Gil.

-Articles i relació amb altres grups: Alba Drudis, Teresa Calvet i Laia Solà.

-Es portantveu de l'Alternativa a l'actual consistori el Pep Jaumejuan, que també és regidor de medi ambient.

Són col.laboradors en qualsevol dels temes: Pilar Torra, Joan, J. M. del Campo, Josep M. Costafreda, Josep M. Clarissó, Anna Laviña etc.

Desitgem que us animeu a participar amb nosaltres pel benestar de les persones i de la natura.

Ens reunim els primers dimarts de cada mes a l'Ajuntament a 2/4 de 10 de la nit. Sereu benvinguts.

Alternativa Ecologista D'Artesa.

A.E.A.

Tot començant l'any, de bon principi

Si com es diu habitualment les paraules se les emporta el vent, no és d'estranyar tenir una certa veneració a la lletra ben impresa, com a sinònim de cosa ben feta i saber perdurable, fixat en el temps i vàlid per arreu. O pot ésser perquè un llibre és un sinònim d'ordre, en un món cada vegada més anàrquic, que sabem on comença i on acaba, amb tots els fulls perfectament tallats, numerats amb les tapes gruixudes, amb el títol en lletres d'or, també com a símbol de permanència en el temps i que protegeixen tot el seu contingut.

O a la millor és perquè no podem obviar que la majoria dels nostres primers coneixements els hem assolit i els continuem assolint gràcies als llibres, (sinó, com sabríem engegar el mòbil) que han esdevingut el vehicle bàsic per a la transmissió d'aquest coneixement. Deu de ser per això que una de tasques més gratificants que em pertoca fer quan l'any comença és inaugurar l'agenda.

Quan l'obro per primera vegada (carregat d'il·lusió com pertoca als primers dies de l'any, que són festa) ho faig plenament convençut que en traure bon profit, que a partir d'ara ha acabat aquesta mena de «caiguda de la fulla», de mil trossos de paper tallats i quadrats que d'una manera contínua que gairebé no em deixa veure la fusta de la taula. Ja fa temps que vaig descartar el clau vertical i la sedimentació de «fulles» que per rigorós ordre d'arribada es van sobreposant una damunt l'altra. Em semblava un tractament molt poc respectuós aquesta mena «d'em-

palament» dels temes (tots prou importants), tot i que la vida no deixa d'ésser sovint, una supervisió d'urgències de les quals la més recent allunya l'anterior i aquesta la d'abans, i totes a la primera que va arribar.

Unes poques paraules recorden temes amplis i complexos, tot i que el temps va col·locant cada cosa al seu lloc, de tal manera que quan hagi passat l'any sencer, si algú ens demana que li expliquem el que volia dir algun d'aquests grups de paraules que ara tenim tan vives a la feina, el mal de cap que ens provocaria seria ben fort.

Oberta damunt la taula, és com la veu de la consciència del nostre temps, ella ens va recordant el que hem de fer, amb qui hem de veure'ns, a qui hem de felicitar quan fa anys i ho acabem fent ni que sols sigui per a convèncer-nos que quan ho vàrem decidir anotar és per que era prou important per haver-ho de tornar a escriure la setmana que ve.

Una agenda ben aprofitada va molt més enllà d'ésser la crònica del que havia de passar i no esdevingué, de fet si la memòria fos tan monstruosa com per a no deixar-nos oblidar de tantes i tantes coses sense importància (i fins i tot alguna que en té força) el darrer dia de l'any podríem escriure la nostra biografia, bàsicament laboral, seria un fascicle més de la nostra vida i ho faríem contents, immediatament abans de posar les nostres dades als primers fulls de la nova agenda.

Felip II

AMB POQUES PARAULES

LA PEÇA AL TELER

Els resultats de les passades eleccions legislatives obre un període inquietant. Sobten uns resultats tan aclaparadors a favor del PP, la dreta de sempre amb disfressa de centre (llops disfressats de corders). Els analistes encara debaten uns resultats que han sorprès fins i tot als mateixos membres del Partit Popular. En aquest escrit, però, vull exposar un altre fet, al meu entendre, prou inquietant també, com és l'ascens d'aquest partit i de la ideologia, si així se'n pot dir, entre els joves del nostre país.

Les estadístiques i un bon grapat d'estudis sociològics mostren com bona part dels nostres joves s'inclinen cada vegada més per opcions dretanes o neoliberals, amb tot el que això significa: la voluntat de perpetuar una societat de depredadors i depredats, una minoria de triomfadors que viu a expeses d'una majoria explotada, la teoria del mercat, la selva del campí qui pugui, del peix gros que és, menja el petit. Més o menys el de sempre, amb variants i correccions històriques corresponents, però el de sempre, a la fi.

El somni de la joventut generosa, idealista, que somnia canviar i millorar el món, lluitar per un món més just, més lliure i solidari se'ns en va en orris, almenys una bona part d'aquest somni (sortosament no tots els joves són així). Algú va dir, Willy Brant crec, que la persona que als vint anys no és comunista és que no té cor. On anirem a

parar amb aquesta generació de joves sense cor? Joves envellits prematurament, joves realistes, antiutòpics, consumistes, alineats amb el poder. Joves sense cap altre ideal que no sigui pujar esglaons, trepitjar qui calgui per ser ben a prop dels que remenen les cireres. Ser al costat dels de sempre, no fos cas.

Em fan llàstima aquest joves amb el cor sempre ben a prop de la cartera. Joves amb cabells enclenxinats, vestits d'etiqueta, anhelant un lloc entre el sol que més escalfa per poder tenir un cotxe rutilant, una caseta adossada amb jardí i una noieta rossa, de bona família a ésser possible i molta, molta capacitat de consum. Tot va bé. Incapaços de fer res per als altres, de fer gratuïtament res per als altres: tot té un preu, han après ben aviat.

Pobres joves que no seran mai joves, esclavitzats per la publicitat enganyosa i manipuladora, pel somni egoista de ser algú, algú més que els altres, algú sobre dels altres. Joves que no hauran tingut mai cap somni més enllà de la satisfacció dels desitjos de la seva bèstia consumista.. No s'adonen que a la vida llevat dels somnis més bells, dels somnis elevats i generosos, tot, o gairebé tot, és endebades.

Felip Gallart

UNA CONVERSA BANAL

Sovint parlem de coses que no tenen cap solta ni volta, i ho fem només pel pur plaer de parlar, o discutim per discutir sobre coses sense cap mena d'importància. No sempre, és clar, hem de parlar de coses transcendents com tampoc, per exemple, hem d'escriure articles sobre temes de gran interès. És el que pensava a l'agafar el llapis per escriure aquest article: si no tinc un bon tema per a parlar, de què escriure?

Vet aquí que se m'ha ocorregut parlar de bruixes, un tema tan banal com un altre, a finals del segle XX. Parlar de bruixes, ara fa cent anys (o no tants), no hauria estat fora de lloc perquè, llavors, hi havia molta gent que hi creia i, fins si tot, algunes dones del nostre poble tenien la fama de bruixes, però gràcies a la informació (a la culturalització general de la gent), hi ha cada cop menys gent que hi creu, i és una sort inestimable que hàgim pogut desempallegar-nos-en. Al cap i a la fi, si ara no n'hi ha, és que tampoc llavors no n'hi havia. Tot era producte de la nostra ignorància o de la nostra imaginació, de les nostres pors, submergits com estàvem dins del nostre entorn supersticiós i volgudament mal informat.

Sigui com sigui, a voltes sí que sembla que encara en queden de bruixes, perquè passen coses que no les podríem explicar, si no n'hi hagués. No sé si a vosaltres us ha passat mai això que diré ara, però a mi sí. Per exemple: paro el tractor, agafo la clau anglesa per a estrènyer un caragol de la màquina de segar herba que he vist que estava fluix. L'estrenyo, i tot seguit deixo la clau anglesa per aprofitar

l'avinentesa (ja que tinc parat el tractor) per mirar si baixa aigua al ramal. Abans de tornar a pujar al tractor, vaig a recollir la clau per deixar-la al seu lloc, però ai las! no la trobo. Dono cinquanta voltes al tractor i a la màquina de segar herba i res de res. Refaig el tros de camí fins al ramal, una i una altra vegada i la clau no apareix. Carall, penso, això és cosa de bruixes, només les bruixes poden fer desaparèixer la clau d'una manera tan misteriosa!. Ja la dono per perduda quan decideixo tornar a pujar al tractor i, vet aquí que, al pujar al tractor, m'adono de cop que la clau és al seu lloc. És clar, era al lloc on l'havia deixat, però com que l'hi havia deixat d'esma, no me'n recordava. A voltes cerco desesperadament la mistera (encenedor, pels valencians) sense trobar-lo i, al cap i a la fi, resulta que la porto a la mà. I coses així a tocar tocar. Per això penso que sí, evidentment, tot això no pot ser res més que coses de bruixes.

Algú que llegeixi aquest article em podria retreure que, si volia parlar de bruixes, per què no començava a parlar del recent, inesperat i del tot desmesurat, triomf electoral del PP en els passats comicis electorals de l'Estat espanyol?. També hi han intervingut les bruixes?. Si el PP ha guanyat les darreres eleccions d'una manera tant abassegadora, també (fora de l'ajut inestimable de les bruixes) hi deu d'haver altres respostes més lògiques que algú hauria d'analitzar i explicar-nos-les. De totes maneres, aquest darrer tema del tot seriós, s'escapa, no hi cap, dins d'una conversa banal (o potser no tant) com aquesta.

A. Costafreda

EN FASCICLES

En alguna de les primeres pel·lícules que recordo haver vist hi sortia alguna noia que «portava» assíduament el seu diari. Aquest costum, segons l'explicació filmogràfica estava molt més estesa entre les noies i dones que no pas entre els homes. Suposo que aquesta major participació femenina tenia a veure amb una certa dificultat de comunicació de les noies que no eren prou tingudes en compte, per la qual cosa havien de substituir la seva comunicació extrovertida per aquesta major introversió que suposa escriure per a que ningú ho llegeixi, almenys immediatament.

He d'admetre que durant una curta temporada també jo vaig escriure algunes explicacions personals en una mena de diari però amb el meu afany de traslladar les sensacions sense explicar massa fets, el cert és que quan el vaig tornar a rellegir, no vaig saber pas de què anava aquella pel·lícula, hi havia unes quantes sensacions flotant, però els fets qui sap on eren.

Amb tot, la història i els diaris demostren que quan algú aconsegueix una certa popularitat sempre apareixen prou retalls que aporten el testimoni dels fets de la seva vida i si no a ben segur que troben algú que els l'escriu, després d'haver-los ajudat a recordar les seves batalletes més o menys cruentes.

Però, si és el cas que no heu tingut la perseverància d'haver anat escrivint les vostres vivències i impressions en algun llibre personal com pot ésser el vostre diari, no hi patiu pas. A mesura que ens anem fent grans i per poca memòria que ens quedi només cal que us escolteu el que us diu el vostre cos. Per poc que us hi fixeu cadascun dels complexos òrgans que el componen us recordarà els fets més importants de la vostra vida. Si sabeu llegir les vostres mans us explicaran les sensacions que hi teniu emmagatzemades, el que sentíeu el primer dia que portàveu el vostre fill als braços amb tota la cura perquè no s'empassés (era tant menut!) o bé quan amb por els vostres dits varen conèixer la textura de la pell de la persona que tant estimàveu.

Els vostres peus us retrauran els milers i milers

de passes que heu hagut de donar per a tornar als vostres orígens. El vostre paladar us podria explicar l'effmer que han estat els molts gustos tan diferents que heu anat tastant i com han anat canviant amb el temps de manera fins i tot ara ja us agrada el whisky i el cava brut. Els vostres ulls us projectaran, si així ho voleu, centenars de pel·lícules amb tota la quantitat de camins, paisatges, edificis i països que heu visitat.

Però, i a més a més, quan ens anem fent grans, el vostre cos us anirà anunciant, amb la pulcritud i perseverança de la noia que escrivia el seu diari, la vostra mort. Perquè la mort de cadascú no esdevé, com sembla aparentment, en un moment sobtat; sinó que quan algú aconsegueix fer prou anys (menys dels que ens pensem i que voldríem), la por poc a poc va minant el nostre cos i va eliminant les nostres capacitats.

Un bon dia decidim començar a morir, si el dia que, per ja no patir més, decidim deixar d'estimar i aquell dia un bocí de nosaltres mor sense remei. Al cap d'un temps les nostres cames ens diuen que ja n'hi ha prou, que s'ha acabat de fer quilòmetres, que només ens portaran per dins de casa, i encara gràcies. Un altre dia el vostre estómac us dirà que s'ha acabat menjar el que us semblava, sense cap mena de mesura ni control, que toca posar-se a règim i a passar gana, sobretot d'allò que tant us agradava.

Amb tot, si heu tingut qualsevol accident, per petit que hagi estat, encara us serà més fàcil reviure la vostra història, la mà, el braç, el coll o el cap us explicaran amb tot el detall el que va passar, com va anar i el que hi vàrem perdre. Que a partir d'aquell dia ja no és el mateix, que sent el fred i la humitat, o que el calor de l'estiu el destarota. Que n'ha mort una part, gran o petita i que ja no és el era.

Sigui de sobte, sigui més a poc a poc, anem perdent a bocins tot el que teníem o creïem tenir, per a tota la vida, perquè tot i que ens enterrin d'una vegada, i com sigui que és quelcom tan insuportable com per assumir-ho de sobte, la mort ens ve i l'acollim a trossos.

Felip II

QUARANTA-UNA COMARQUES

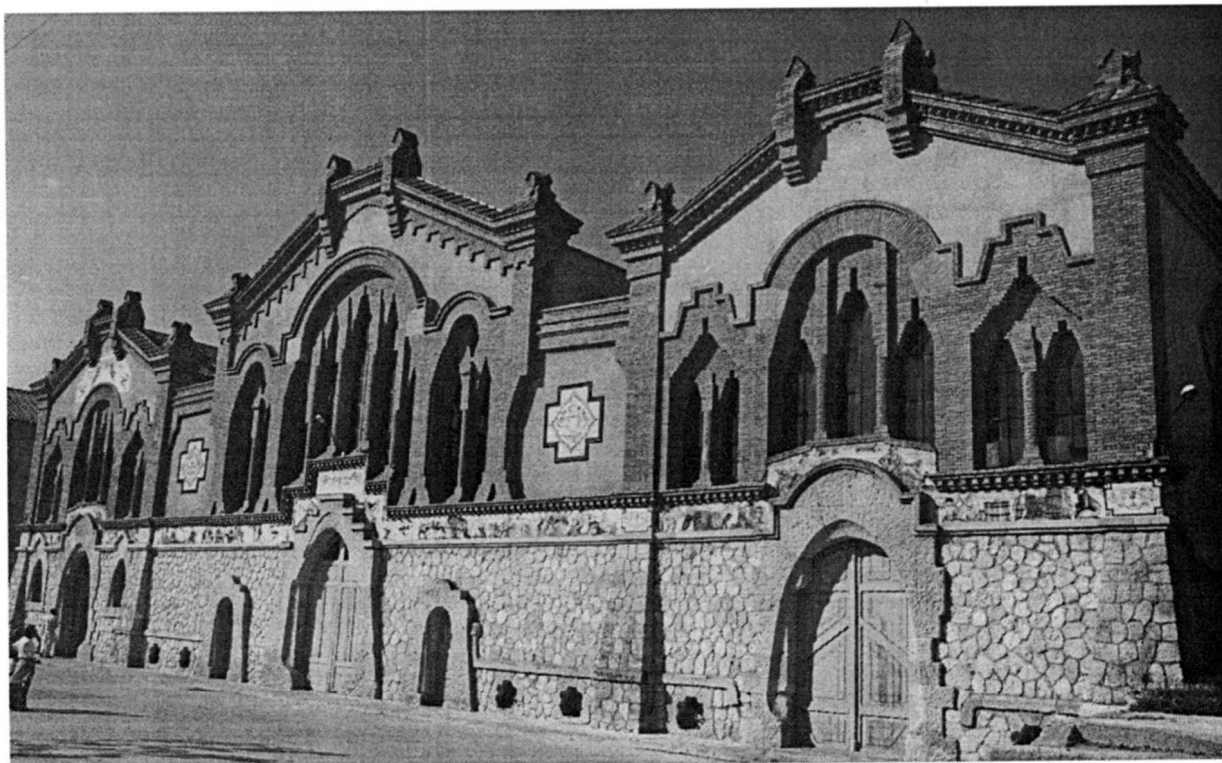
TERRA ALTA

Terra Alta és un conjunt de terres situades al marge dret de l'Ebre, enlairades respecte les de la Ribera d'Ebre. La comarca de la Terra Alta, només toca el curs de l'Ebre en la punta de l'extrem septentrional, en l'aiguabarreig del riu Matarranya amb l'Ebre i en ple embassament de Riba-roja. Té una superfície de 734'03 quilòmetres quadrats. La capital d'aquesta comarca és Gandesa.

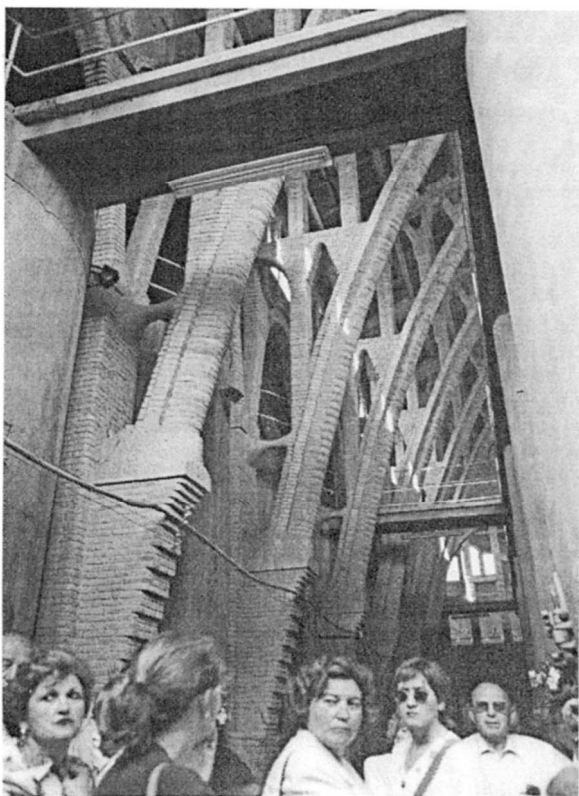
A grans trets es poden establir dues grans unitats paisatgístiques principals. El sud de la comarca correspon plenament a les serres de la Serralada Pre-litoral, com una prolongació dels ports de Beseit (serra de Cavalls, serra de Pàndols, serra del Bot). El riu d'Algars drena bona part d'aquets vessants i fa de divisió entre la Terra Alta i Aragó. La

meitat septentrional de la comarca correspon a relleus plans, lleugerament inclinats cap el nord-oest. Entre ambdues parts hi ha una petita conca d'erosió drenada pel riu Sec.

El clima és mediterrani amb una tendència continental. Les precipitacions són escasses: menys de 400 mm de mitjana anual en el sector septentrional i més de 500mm en les serres meridionals. La tardor i la primavera són relativament plujoses i l'estiu i l'hivern són secs. Les temperatures són baixes a l'ivern (entre els 5° i el 6° de mitjana el gener) i força elevades a l'estiu (entre els 21° de mitjana al juliol). La vegetació espontània estaria constituïda per carrascars, alzinars i màquies. La franja sud-est fóra terra d'alzinars. La meitat nord-oest correspon al domini de carrascars, excepte l'extrem més cap el nord-oest,

Façana de la cooperativa de Pinell de Brai

Artesencs a l'interior de la cooperativa de Pinell de Brai

Les activitats econòmiques giren entorn dels conreus dels camps i en la transformació dels productes agrícoles. Dominen els conreus de secà: ametllers, vinya i oliveres. La vinya ha pres força gràcies a les noves vies de comercialitació. També hi ha cereals i alguns fruiters de fruita dolça. En ramaderia destaca el bestiar oví i l'aviram. En les activitats industrials predominen les alimentàries (vi i oli), arts gràfiques i materials per a la construcció (argiles refractàries). El turisme hi té escasa incidència.

El poblament d'aquesta comarca s'inicià molt aviat, com ho demostren les restes arqueològiques trobades pertanyents al paleolític i als nuclis de població concentrada a l'edat del bronze i del ferro.

Sembla que a l'època ibèrica el poblament era notable, amb una població que vivia concentrada en petits nuclis al llarg dels valls dels rius, com ho desmostren, principalment, les restes trobades a Gandesa. En canvi, no hi ha traces de poblament romà concentrat, fet que fa pensar que la romanització establí un poblament dispers en funció de l'increment de les poblacions agràries.

Amb la invasió dels sarraïna la població degué adquirir importància si atenem a la gran riquesa de toponímia mossàrab i àrab existent, i

on el bosc dóna pas espontaniàment a una màquia continental. Actualment dominen els espais conreats. La vegetació espontània és dominada per garrigues i brolles, sovint colonitzades amb pins.

Façana de la cooperativa de Gandesa amb artesencs al seu davant

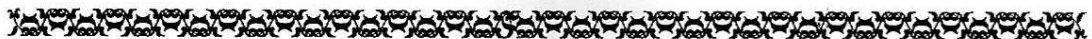
al fet que els nuclis actuals adquireixen la seva fesomia precisament en aquest moment. Al segle XII s'inicià el repoblament català, bàsicament amb gent vinguda de terrers de Lleida, i el Matarranya quedà com a zona fronterera durant cent anys.

Entre els monuments acqutectònics més importants d'aquesta comarca cal ressaltar, a més a més de molts carrers i cases singulars de reguat medieval, que hi ha en molts pobles de la Terra Alta, l'església parroquial de Gandesa, dedicada a l'Assumpta, d'estil barroc, però que conserva

encara una magnífica portalada romànica, de l'escola de Lleida, profusaments ornamentada. L'església de Santa Maria dels Àngels (o de Sant Salvador) i l'Horta de Sant Joan, també d'origen romànic, així com les portalades barroques de l'església de la Fatarella i de la de Vilalba dels Arcs. A part, cal recordar que, en aquesta comarca, hi ha dos cellers cooperatius que són veritables «catedrals del vi», ens referim al del Pinell de Brai i al de Gandesa, tots dos de l'Arquitecte Cèsar Martinell.

A. C. i R. S.

MUNICIPIS DE LA TERRA ALTA	HABITANTS (1986)	TERME (Km ²)
ARNES	55	42'53
BATEA	2.082	127'55
BOT	987	34'70
CASERES	343	42'59
CORBERA D'EBRE	1.141	52'89
FATARELLA, LA	1.432	56'23
GANDESA	2.736	70'79
HORTA DE SANT JOAN	1.395	119'22
PINELL DE BRAI, EL	1.244	56'88
POBLA DE MASSALUCA, LA	492	43'18
PRAT DEL COMTE	232	26'39
VILALBA DELS ARCS	808	67'09

SOLUCIONS DELS MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS: 1. Tripolitània. 2. Radica. 1. ADE. 3. Ibera. Raipur. 4. Nanisme. Dol. 5. I. Tc. Assolar. 6. Tai. Artemís. 7. Asfàltic. T. P. 8. Roig. O. Acana. 9. Incorri. Ànec. 10. S. Anuència. T. 11. Edicle. R. Pa. 12. Opac. LMNOPQR.

VERTICALS: 1. Trinitaris. O. 2. Raba. Nosa. Ep. 3. Identificada. 4. Píric. Agònic. 5. Ocàs. Al Ruc. 6. La. Martorell. 7. I. Resti. INEM. 8. Tia. Seca. C. N. 9. A. Modi. Cairó. 10. Napolitana. P. 11. Saludi. En. Pq. 12. Rea. R. Pactar.

